

LUNDS
UNIVERSITET

Filosofiska institutionen

Exempel på tentamina i Teoretisk filosofi: Grundkurs

I detta häfte hittar du exempel på tentamina som lämpar sig bra att öva sig på inför skrivningarna. Det är viktigt att vara medveten om att frågorna som kommer på tentamina kan variera från år till år.

Tentamen teoretisk filosofi

4 oktober 2018

FTEA12:1: Filosofihistorisk översiktscurs, 7.5 hp

FTEB04: Filosofins historia, 7.5 hp

Besvara samtliga frågor utförligt! Varje fråga kan ge 2 poäng. Sammanlagt 6 poäng ger godkänt, 9 poäng krävs för väl godkänt.

1. Redogör för *Demokritos atomlära*!
2. Hur kritiserar Aristoteles *Platons idélära*, och hur ser hans egen lösning på problemet ut?
3. Descartes' *substansdualism*: vad är det för en teori och hur argumenterar han för den?
4. Hur försöker John Locke förklara *personlig identitet över tid*? Redogör för några argument mot hans uppfattning!
5. Hume menar att *orsaksprincipen* ligger till grund för all kunskap om fakta och existens. Vad är det för en princip och varför är den så viktig för vår kunskap? Varför leder Humes analys av orsaker honom till skepticism gällande fakta och existens?
6. Vad är ett *syntetiskt omdöme apriori* enligt Kant? Vad gör sådana omdömen möjliga inom matematik och naturvetenskap men inte inom metafysiken?

Lycka till!

/ Jan

Tentamen teoretisk filosofi

16 november 2018

FTEA12:1: Filosofihistorisk översikt kurs, 7.5 hp

FTEB04: Filosofins historia, 7.5 hp

Besvara samtliga frågor utförligt! Varje fråga kan ge 2 poäng. Sammanlagt 6 poäng ger godkänt, 9 poäng krävs för väl godkänt.

- 1) "Allt finns i allt", menar Anaxagoras, och han anser att vi med denna princip kan förklara förändring. Hur tänker han då?
- 2) "I Platons dialog *Theaitetos* menar Sokrates att kunskap inte kan sägas vara detsamma som sant omdöme. Men varför duger inte detta som en definition av kunskap enligt Sokrates?
- 3) Hur redogör Locke för relationen mellan de materiella föremål vi ser, och vår upplevelse av dem?
- 4) Descartes tror att själen och kroppen är distinkta substanser. Vad är det för substanser? Varför tror han att de finns? Vad har han för argument för att de är distinkta?
- 5) Hur vill Hume analysera idén om ett orsakssamband? Hur argumenterar Hume för sin uppfattning?
- 6) Kant vill visa hur syntetiska omdömen apriori är möjliga. Vad är det för slags omdömen? Hans lösning kallas för "transcendental idealism". Vilken är den grundläggande idén bakom denna lösning?

Lycka till!

/ Jan

LUNDS
UNIVERSITET

Tentamensdatum: 21 mars 2019
Kurs: FTEA12:2
Rättande lärare: Carl-Johan Palmqvist

Varje fråga bedöms med U, G eller VG. För G i betyg krävs i regel att alla frågor graderas G, men U på en fråga kan uppvägas av VG på en annan, i vilket fall studenten också erhåller G i betyg. För VG i betyg krävs VG på två frågor och minst G på den tredje.

Tentamen i Filosofisk metod

Obs! Viktig information om legitimation!

Vid tentamenstillfället skall Du ha med Dig giltig legitimation. Saknar Du giltig legitimation vid tentamenstillfället får Du inte tentera.

1. Om filosofi

Här följer några citat om filosofi, ifrån kända filosofer. Men vad betyder de egentligen? Utgå ifrån vad du lärt dig under kursen om språkliga problem vid analysen av argument, samt om olika typer av definitioner. Och glöm inte välvillighetsprincipen! Försök sedan precisera och hitta rimliga tolkningar av följande citat (dina tolkningar behöver inte stämma överens med vad filosoferna ursprungligen menade). Argumentera kort för varför dina tolkningar är rimliga.

- Poängen med filosofi är att utgå ifrån något så enkelt att det inte verkar värt att påpeka, och sluta med något så paradoxalt att ingen är benägen att tro det. (Bertrand Russell).
- Filosofi handlar till 99% om att tänka kritisk kring vadhelst du väljer att intressera dig för (Richard Bradley).
- Den är ingen filosof, som inte diktar och målar, därför säger man inte utan skäl att förstå är att skåda fantasigestalter och förståelse är fantasi. (Giordano Bruno).
- Filosofins syfte är att göra tankarna klarare. Filosofin är ingen lära utan en aktivitet. (Ludwig Wittgenstein).

2. Analys och utvärdering av argument I

Utvärdera kortfattat följande argument enligt både den kriteriella metoden och felslutsmetoden. Är det bra argument? Varför/varför inte?

(OBS! Är argumentet deduktivt, glöm inte att formalisera och avgöra giltighet med sanningsvärdestabell!)

- a) Om vädret är fint blir utflykten härlig. Utflykten var fruktansvärd. Alltså var det snö i luften.
- b) Riktiga män kan försörja sig själva. Carl-Philip lever på bidrag. Alltså är han med viss sannolikhet en kvinna.
- c) Min magkänsla säger att rättvisa är det viktigaste som finns. Men min dominante lillebror är högerpolitiker, och han skulle ge mig stryk om jag blev vänsterextremist. Dessutom har ju idén om ett rättvist samhälle en så solig historia, tänk bara på franska revolutionens terror eller massavrättningarna i Sovjetunionen. Så jag nöjer mig med att konstatera att idén om ett rättvist samhälle inte är helt orimlig.
- d) Tankar är något mer än bara elektrokemiska reaktioner i hjärnan. Det kan vi veta eftersom när vi tänker på t.ex. en sten tänker vi ju inte på några elektrokemiska reaktioner. Alltså finns visst belegg för att säga, att medvetandereduktionisterna har fel då de hävdar att medvetandet bara är elektrokemiska reaktioner.
- e) Det är klart att djur kan känna och tänka ungefär som människor. Om vi jämför djurs beteende med människors blir det absurt att påstå att de inte kan känna och tänka. Dessutom är det aldrig någon som lyckats bevisa att djur inte kan tänka och känna ungefär som människor. Så att äta djur är lika fel som att äta människor.

3. Analys och utvärdering av argument II

Här följer en något nedkortad version av ett berömt resonemang som brukar kallas "Pascals vad". Pascal resonerar kring det rationella i att tro på Gud, med utgångspunkt i att vi befinner oss i en situation där vi inte kan avgöra om Gud finns eller inte. Läs argumentet och besvara sedan följande:

- a) Vad är det egentligen Pascal argumenterar för? Vad är hans tes? Och vilka är premisserna? Vilka premisser återfinns uttryckligen i texten, och vilka verkar underförstådda? Gör argumentet tydligt genom att spalta upp det i premisser och slutsats. Finns några otydligheter/vagheter? Precisera i så fall argumentet. Formalisera sedan argumentet enligt satslogiken (förenkla argumentet så att din formalisering blir lätthanterlig).

- b) Utvärdera argumentet enligt både den kriteriella metoden och felslutsmetoden. Är det ett bra argument? Varför/varför inte? Har Pascal rätt i sak? Ge något argument till stöd för din uppfattning.

Jag säger: "Gud är till, eller han är inte till". Men vilkendera sida skall vi välja? Förnuftet kan inte bestämma någonting, det ligger en oändlig och oöverstiglig avgrund emellan. Det spelas ett spel på den yttersta randen mot denna avgrund, och krona eller klave kommer att falla upp. Vad håller du då på? Med förnuftets hjälp kan du inte göra något val. Med dess hjälp kan du inte påstå någondera delen.

Sluta därför upp med att klandra dem som gjort sitt val för att de valt fel. Det vet du ju ingenting om.

"Nej, jag klandrar dem inte heller för att de har valt på ena eller andra sättet, utan för att de över huvud taget har valt. Ty frånsett att båda parterna tagit fel, både den som väljer krona och den som väljer klave, så har de dessutom gjort det felet att över huvud taget välja. Det riktiga är att inte välja alls." Ja, men det är du tvungen till. Det är inte någon frivillig sak, du är ombord, och skeppet har lagt ut från land. Vad håller du alltså på?/.../Låt oss väga vinst mot förlust. Vi håller på krona och säger: Gud existerar. Reflektera över de två möjligheterna: vinner du, vinner du allt; förlorar du, förlorar du ingenting. Satsa därför utan betänkande på att Gud är till!

"Ja, det har du faktiskt rätt i. Jo, jag måste nog det, men riskerar jag inte för mycket?"

Vi får se. Alltså: utsikterna att du vinner eller förlorar är lika stora. Det skulle alltså vara värt att satsa, även om det bara fanns två liv att vinna mot ett. Men fanns det tre liv att vinna, måste du spela. Du är ju också tvingad till det. Eftersom vadhållningen är obligatorisk vore du dum om du inte satte ditt enda liv för att vinna tre. I ett spel där chanserna att förlora och vinna är lika stora. Men i vårt fall gäller det en evighet av liv och lycka. Är det så, skulle du göra rätt i att satsa ett liv för att vinna två, även om det finns en oändlighet av möjliga fall, och bland dem bara ett enda som kan utfalla till din fördel./.../Här finns en oändlighet av oändligt lyckligt liv att vinna och en vinstchans mot ett begränsat antal möjligheter till förlust, och det som du satsar är ändligt. Det gör varje tveksamhet meningslös. Överallt där det gäller det oändliga och där antalet möjligheter till förlust inte är oändligt mot en enda möjlighet till vinst, måste vi utan tvekan satsa allt. Eftersom spelet är obligatoriskt, skulle det alltså vara oförnuftigt att hålla fast vid livet i stället för att satsa det för att vinna ett oändligt värde. Det är ju lika stora chanser för detta som det är utsikter för att förlora det intet vi satsar.

(Pascal, Blaise, "Ur tankar" ur Marc-Wogau, Konrad (red.) *Filosofin genom tiderna*, band 3, s. 92-93. Översättning: Sven Stolpe)

Var god skriv tydligt. Svårlästa svar beaktas inte.

Lycka till!

Carl-Johan

LUNDS
UNIVERSITET

Tentamensdatum: 6 maj 2019

Kurs: FTEA12:2

Rättande lärare: Carl-Johan Palmqvist

Varje fråga bedöms med U, G eller VG. För G i betyg krävs i regel att alla frågor graderas G, men U på en fråga kan uppvägas av VG på en annan, i vilket fall studenten också erhåller G i betyg. För VG i betyg krävs VG på två frågor och minst G på den tredje.

Omtentamen i Filosofisk metod

Obs! Viktig information om legitimation!

Vid tentamenstillfället skall Du ha med Dig giltig legitimation. Saknar Du giltig legitimation vid tentamenstillfället får Du inte tentera.

1. Bevingade ord

Här följer några svulstiga och/eller underfundiga citat om livet. Men vad betyder de egentligen? Utgå ifrån vad du lärt dig under kursen om språkliga problem vid analysen av argument, samt om olika typer av definitioner. Och glöm inte välvillighetsprincipen! Försök sedan precisera och hitta rimliga tolkningar av följande citat (dina tolkningar behöver inte stämma överens med vad personerna bakom citaten ursprungligen menade). Argumentera kort för varför dina tolkningar är rimliga.

- Slåss med troll, befria prinsessor, döda varulvar, det är att leva. (August Strindberg).
- Det utforskade livet är inte värt att leva (Sokrates).
- Livet är en tragedi för de som känner, men en komedi för de som tänker. (Horace Walpole).
- Livet är för viktigt för att tas seriöst. (Oscar Wilde).

2. Analys och utvärdering av argument I

Här följer en rad dåliga argument. Utvärdera dem enligt både den kriteriella metoden och felslutsmetoden, och försök slå fast vad det är för fel på dem. Det kan vara flera fel på samma argument.

(OBS! Är argumentet deduktivt, glöm inte att formalisera och avgöra giltighet med sanningsvärdestabell!)

- Om marknadskrafterna får styra blir alla lyckliga. Timmy är ledsen eftersom hans morfar dött. Alltså styr inte marknadskrafterna.

- b) Man bör nog inte tro på tesen att Gud existerar. Tänk på allt elände kyrkan ställde till med på medeltiden, som korstågen och inkquisitionen! Dessutom är det bara mesar som tror på Gud.
- c) Vuxna människor tar hand om sig själva. Agnetha, 83, har hemhjälp. Alltså är Agnetha ett barn.
- d) Det är viktigt att sträva efter lycka. Att tänka på klimatförändringarna kan lätt göra dig olycklig. Därför bör vi med viss sannolikhet inte tro på klimatförändringarna.
- e) Min magkänsla säger att det är mycket osannolikt att Gud finns. Men min bästa vän är präst, och han skulle bli så ledsen om Gud inte finns. Dessutom vore ju allt tillåtet om Gud inte finns, och jag tycker det är fel med till exempel etnisk rensning. Så det är ganska troligt att Gud finns.

3. Analys och utvärdering av argument II

I nedanstående utdrag ur "En undersökning av det mänskliga förståndet" resonerar David Hume kring vår förmåga att sluta oss till orsak och verkan hos tingen. Frågan är om vi kan sluta oss till några som helst orsakssamband oberoende av våra observationer. Läs argumentet och besvara sedan följande:

- a) Vad är det egentligen Hume argumenterar för? Vad är hans tes? Och vilka är premisserna? Vilka premisser återfinns uttryckligen i texten, och vilka verkar underförstådda? Gör argumentet tydligt genom att spalta upp det i premisser och slutsats. Finns några otydligheter/vagheter? Preciserar i så fall argumentet. Formalisera sedan argumentet enligt satslogiken (om nödvändigt, förenkla innan formaliseringen så det går att hantera).
- b) Utvärdera argumentet enligt både den kriteriella metoden och fel slutsatsmetoden. Är det ett bra argument? Varför/varför inte? Har Hume rätt i sak? Ge något argument till stöd för din uppfattning.

Denna sats att orsaker och verkningar inte kan upptäckas av förståndet utan bara av erfarenheten torde utan vidare accepteras när det gäller föremål som vi kan minnas att vi en gång varit alldeles obekanta med/.../Denna sanning ter sig emellertid inte omedelbart lika självklar när det gäller händelser som vi varit förtrogna med ända sedan vårt första inträde i världen, som har stor likhet med hela skeendet i naturen och som vidare kan antas bero av de enkla kvaliteterna hos objekten och inte av någon hemlig struktur hos delarna. Vi inbillar oss gärna att vi skulle kunna upptäcka dessa verkningar genom ren förståndsverksamhet, utan hjälp av erfarenheten. /.../

Men kanske kan följande reflexioner vara till fyllest för att övertyga oss om att alla naturlagar och alla funktioner hos kroppar utan undantag blir kända blott genom erfarenheten. Om vi skulle ställas inför ett föremål och måste uttala oss om vilken verkan det kommer att leda till utan att rådfråga tidigare erfarenhet, så undrar jag vilken metod ni anser att medvetandet härvid måste begagna. Det måste uppfinna eller tänka ut någon händelse som det tillskriver föremålet som verkan; samtidigt är det klart att ett sådant tillvägagångssätt måste vara helt godtyckligt. Medvetandet kan omöjligt finna verkan i den antagna orsaken ens vid den noggrannaste undersökning och prövning. Ty verkan är helt skild från orsaken och kan följaktligen aldrig upptäckas i denna. Den andra biljardbollens rörelse är en helt annan händelse än den förstas, och det finns ingenting i den ena som ger minsta antydning om den andra. En sten eller metallklump som lyfts i höjden och lämnas utan stöd faller omedelbart; men kan man, om man betraktar saken a priori, upptäcka någonting i denna situation som gör det mera näraliggande att bilda idén om en rörelse nedåt än om en rörelse uppåt eller någon annan rörelse hos stenen eller metallen?

Och liksom vid alla naturliga skeenden den första föreställningen om eller upptäckten av en bestämd verkan är godtycklig utan föregående rådfrågning av erfarenheten, så måste vi inta samma standpunkt beträffande den förmodade länk eller förbindelse mellan orsak och verkan som binder dem samman och omöjliggör att någon annan verkan kunde framgå ur just den orsaken. Antag att jag, när jag t.ex. ser en biljardboll röra sig i rät linje mot en annan, av en händelse får en föreställning om rörelse hos den andra bollen som ett resultat av deras beröring eller sammanstötning; men kan jag inte lika gärna tänka mig hundra andra verkningar av denna orsak? Kunde inte båda bollarna stanna kvar i ett absolut vilotillstånd? Kunde inte den första bollen vända tillbaka i rät linje eller hoppa iväg från den andra i vilken linje eller riktning som helst? Alla dessa antaganden är möjliga och tänkbara. Varför skulle vi då ge företräde åt ett av dem som inte är mera möjligt eller tänkbart än de övriga? Inga aprioriska överväganden kan motivera ett sådant företräde.

Kort sagt, varje verkan är en från sin orsak skild händelse. Den kan därför inte upptäckas i orsaken, och den första upptäckten eller uppfattningen av den a priori måste vara helt godtycklig. Och även sedan den dykt upp måste dess förbindelse med orsaken te sig lika godtycklig, eftersom det alltid finns många andra verkningar som förståndet måste finna lika möjliga och tänkbara. Det skulle därför vara meningslöst att försöka bestämma någon enda händelse eller att sluta till någon orsak eller verkan utan hjälp av iakttagelse och erfarenhet.

(ur Hume, David, "En undersökning av det mänskliga förnuftet", utdrag ifrån K. Marc-Wogau *Filosofin genom tiderna III*, s. 286-287)

Var god skriv tydligt. Svårlästa svar beaktas inte.

Lycka till!

Carl-Johan

LUNDS
UNIVERSITET

Filosofiska institutionen

Tentamen
Datum: 2019-04-17
Kurs: 1900-talets filosofi (FTEA12:3)
Examinerande lärare: Erik J. Olsson
Maxpoäng: 15
Poäng för godkänt: 8
Poäng för väl godkänt: 12

Tentamen i teoretisk filosofi: 1900-talets filosofi

Obs! Viktig information om legitimation!

Vid tentamenstillfället skall Du ha med Dig giltig legitimation. Saknar Du giltig legitimation vid tentamenstillfället får Du inte tentera.

1. I *Logiska undersökningar* kritiserar Husserl den så kallade psykologismen, en typ av teori om filosofins och logikens grundvalar.

(a) Vad är psykologismen? Vad säger den? (1p)

(b) Redogör för ett av Husserls argument mot psykologismen. (2p)

2. I *Filosofiska undersökningar* hävdar den senare Wittgenstein att medlemmarna av vissa grupper av företeelser eller begrepp står i en särskild sorts likhetsrelation som han kallar familjelikhet. Förklara med exempel vad denna sorts likhet innebär. (3p)

3. I *Andras själsliv* skriver Austin följande: "Att anta att 'jag vet' är en deskriptiv fras är bara ett exempel på den deskriptiva villfarelsen, som är så vanlig i filosofi."

(i) Vad avser Austin med uttrycket "den deskriptiva villfarelsen"? (1p)

(ii) Förklara vari problemet med den deskriptiva villfarelsen består, enligt Austin. (2p)

4. Centralt för Husserls fenomenologi är hans analys av medvetandets intentionalitet.

(a) Förklara vad Husserl menar med termerna "noesis" och "noemat"? (1p)

(b) Varför hävdar Husserl att noemat inte är immanent (inneboende) i våra medvetna upplevelser? Återge ett eller flera av Husserls argument. (2p)

5. Gadamer presenterar den så kallade "hermeneutiska cirkeln".

(a) Beskriv den hermeneutiska cirkeln. (1p)

(b) Vad styr enligt Gadamer förståelsen? (2p)

Var vänlig skriv tydliga och utförliga svar. Kom ihåg att fylla i en kursutvärdering!

Lycka till!

LUNDS
UNIVERSITET

Filosofiska institutionen

Tentamen
Datum: 2019-05-29
Kurs: 1900-talets filosofi (FTEA12:3)
Examinerande lärare: Erik J. Olsson
Maxpoäng: 15
Poäng för godkänt: 8
Poäng för väl godkänt: 12

Tentamen i teoretisk filosofi: 1900-talets filosofi

Obs! Viktig information om legitimation!

Vid tentamenstillfället skall Du ha med Dig giltig legitimation. Saknar Du giltig legitimation vid tentamenstillfället får Du inte tentera.

1. Husserl beskriver vad han kallar "den naturliga inställningen".
 - (a) Vilken är den naturliga inställningen och vilken är dess generaltes? (1p)
 - (b) Vilket är Husserls syfte med att presentera den naturliga inställningen så ingående? (2p)
2. Redogör för Russells syn på den logiska analysen. Exemplifiera med Russells teori om bestämda beskrivningar. (3p)
3. I *Tractatus* ger den tidigare Wittgenstein sin syn på språket, världen samt filosofins ställning i förhållande till (natur)vetenskapen. Redogör för väsentliga delar av denna syn. (3p)
4. I *Det andra könet* beskriver de Beauvoir kvinnan som "den Andre".
 - (a) Vad menas med att kvinnan är den Andre? (1p)
 - (b) Enligt de Beauvoir och existencialismen kan detta att vara den Andre vara något lockade som upplevs positivt. Hur förklarar de Beauvoir detta? (2p)
5. Titeln på den artikel av Davidson som ni läst är *Tre slags kunskap*.
 - (a) Vilka är de tre slag av kunskap som Davidson diskuterar i artikeln? (1p)
 - (b) Redogör kortfattat för hur dessa tre slags kunskap enligt Davidson förhåller sig till varandra. (2p)

Var vänlig skriv tydliga och utförliga svar. Kom ihåg att fylla i en kursutvärdering!

Lycka till!

Tentamen teoretisk filosofi

17 maj 2019

FTEA12:4 Vetenskapsteori

Besvara samtliga frågor så utförligt du kan! Varje fråga kan ge max 2 poäng. För godkänt krävs 5 poäng, 8 poäng ger väl godkänt.

1. Vad innebär det att observationer och mätningar är teoriberoende?
2. Redogör för den uppfattning som kallas "falsifikationalism" (eller kritisk rationalism). Vad finns det för skäl för och emot den, och hur kan man försöka lösa de problem den står inför?
3. Hur skall vi förklara historiska händelser enligt Hempel? Hur skiljer sig hans uppfattning från Collingwoods idé om "återupplevande"?
4. Enligt Kuhn är teorier som utvecklats inom olika paradig inkommensurabla. Vad betyder det? Vilka argument anför Kuhn för att de är inkommensurabla? Hur påverkar det synen på vetenskaplig rationalitet och utveckling?
5. Chalmers kritiserar regebundenhetsteorin gällande orsakssamband. Vad säger den teorin och hur ser Chalmers kritik ut? Vad kan man göra för att förbättra teorin?

Lycka till!

/ Jan

Tentamen teoretisk filosofi

14 juni 2019

FTEA12:4 Vetenskapsteori

Besvara samtliga frågor så utförligt du kan! Varje fråga kan ge max 2 poäng. För godkänt krävs 5 poäng, 8 poäng ger väl godkänt.

1. Vad är det för skillnad på "context of discovery" och "context of justification", enligt Popper? Vad har distinktionen för relevans när man genomför en vetenskaplig undersökning?
2. Vad är en induktiv härledning, och vad finns det för svårigheter med att använda den för att rättfärdiga en hypotes?
3. Hur skall vi förklara historiska händelser enligt Hempel? Hur skiljer sig hans uppfattning från Collingwoods idé om "återupplevande"?
4. Varför, enligt Kuhn, är idén om falsifiering dålig att ha som grund för en vetenskaplig undersökning?
5. Chalmers kritiserar regebundenhetsteorin gällande orsakssamband. Vad säger den teorin och hur ser Chalmers kritik ut? Vad kan man göra för att förbättra teorin?

Lycka till!

/ Jan

